

עין משפט‏ גר מוצה

כו:

עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. ור' יאשיה הא דלענטריך למיכתז יחדיו בחורש צשור ובחמור שלא יתחייב אפי' אינס קשורים יחד כדאמר בירושלמי דלענטריך למעוטי קושר אחורי הקרון וגם בלציטז נמר ופשתים אלעטריך שלא לאסור אפי' אינן תכופין כגון שני מלצושים אחד של נמר ואחד של פשתים:

אלא אי אמרת בדבר מוצה מאי

מיעב. וא"ת אימא דמיעט

לשנות את הדיעוב ומילתא דליתא בלהבא לשמואל ומילתא דליתא בלאו והן אליבא דרב וי"ל דשקולים הן כדפרישי' לעיל ואי מרבינן האי מרבינן האי ועוד א"כ ליכתוב לעשות ושלא לעשות ולא בלשון הרעה והטצה: **הא** תו א"ע **חיובא הוא דליבא**. זו היא גירסת הקוגני' ודייק מדתנן

במתני' תלת זימני שלא אוכל שלא אוכלנא [שלא אוכלנא] ואין נראה דנפרק שני דנדרים (ד' י.) תנן שצועה שלא אוכל [שצועה] שלא אוכל אינו חייב אלא אחת ולא קמני התם תלתא זימנין ואפי"ה דייק כדבא התם בגמ' (דף ית.) ממתני' מדלא קמני חייב אחת ומדלא קמני אינו אלא אחת וקמני אינו חייב אלא אחת רווחא הוא דלית ליה הא כי מיתשיל על מצבתה חיילא לכך נראה כספרים דל"ג במתני' דהכא תלת זימנין ול"ג הא תו ל"ל אלא ה"ג חיוצא [הוא] דליכא כו' ודייק מדקמני אינו חייב אלא אחת כדדייק בנדרים ואע"ג דהכא לא מני' למיתני (ו) אלא אחת דלענטריך למיתני חייב לאשמועי' הא שלא אוכלנא והדר שלא אוכל חייב שמים מ"מ דייק שפיר מדלא קמני חייב אחת: **הבי השתא** התם **איתא** **לשניה** כו'. צפ"צ בנדרים (דף ית.) לא מסיק הכי אלא דחי התם כגון שקיצל עליו שמי מזירות צצת אחת וגרלה דהתם ס"ד לפשטו דמיירי כגון דאמר הריני מזיר היום הריני מזיר היום וס"ל כרז הונא דאמר התם לעיל דאין מזירות חלה על מזירות ומיילי קמני חייב שפיר דזוי השתא דומיא דשצועות ודחי כגון שקבל עליו צ' מזירות צצת אחת ולא דמי לשצועה דהכא במזירות חיילי תרווייהו להתחייב לנמות צ' מזירות זו אחר זו אפי' לא נשאל על הראשון אצל ששמעמין צעי לאתויי סיעתא אפילו אס נאמר דמזירות חלה על מזירות או שקבל עליו שמי מזירות צצת אחת כיון שאותו מנין מנה לשם ראשונה איך תעלה לו לשניה בראשונה אי לא משום דאמר אי משכחת שניה רווחא חיילי וה"ה גבי שצועה ומשני דהא לא דמי דהתם איתא לשניה דכי סליק

מראשונה חיילא שניה הכא מי איתא לשצועה כלל וגרלה דהתם כי פריך לרב הונא דאמר דאין מזירות חלה על מזירות מהך דמי שגדר שמי מזירות ומשני כגון שקיצל שמי מזירות צצת אחת ה"מ לשנויי אע"ג דאין מזירות חלה על מזירות מ"מ אי משכחת רווחא חיילא כדדבא אלא הש"ס משני לפי מה שהמקשה לא חסיק אדעתיה היהא דרבא הקשה ר"י צר' מאיר כשקיצל עליו שמי מזירות צצת אחת ונשאל על אחת מהן אמאי לא נשתרי בשניה מ"ש מהא דתנן (בבבא מציעא דף טו.) קונס שאניי נהנה לכולסם הותר אחד מהן הותרו כולן וגרלה דיש לחלק דהכא כיון דסליק למנין צ' מזירות כקיצל כל אחד בפני עצמה דמי: **אם נשתהיר הימנו בזית נשאל** ע"יה. נראה דכי לא שפיר אלא פחות מבזית דחייב עליה אע"ג דאמר שלא אוכלנא דכי משתבע על הככר אין דעתו שלא ישייר פחות מבזית דאין לך אדם שיאכל ככר שלם שלא יהו מעט פירורין נושרים ממנו דאי מפטר עד שיאכל גם אותו פחות מבזית אמאי קאמר בסמוך דלא חשיב לאיתשולי

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

ומשני ר' יאשיה דלא מייתר ליה או נפקא ליה דקראי לאו במצוה איירי דסבך לה כר"ע דדריש רצויי ומיעוטי כו' מאי מיעט אין לך דבר הראוי למעט כנשבע לבטל את המצוה ואם זה חייב כ"ש כל שאר שצועות אלא ודאי ביטול מצוה אימעוט וקיום מצוה ממעיט מדליתיה בלאו והן:

איסיא בלא איעיב. לאחרים כגון מתנה לעשיר: ה"ג **הכא מי איסא בלא אקייס: בותני'** ה"ג **שצועה שלא אוכל ככר זו שצועה שלא אוכלנא**. שצועה שלא אוכלנא. לקמיה מפרש ל"ל דנקט שצועה שלישית: אינו חייב אלא אחת. שאין שצועה חלה על שצועה: **גב' למה לי למיתני שלא אוכל שלא אוכלנא**. למינקט תרי יושני ליתני (א) שלא אוכל שצועה שלא אוכל: **אבל אמר שצועה שלא אוכלנא והדר אמר שלא אוכל**. ואכלה כולה חייב שמים דחיילא לה שצועה שניה ^(א) ואילו שלא אוכלנא כולה משמע אצל מקנתה לא אסר עליו וכי הדר אשתבע שלא אוכל חוסר עלמו בזכות ממנה וכי אכל בזית קמא חייב משום שצועה שניה וכי גמר ואכלה חייב משום שצועה ראשונה אצל האומר תחלה שצועה שלא אוכל חוסר עלמו בזכות ממנה הלכך שניה לא חיילא דככלל ראשונה היא דכיון דליתסר בזכות ראשון שזכ לא יאכל כלום ממנה כ"ש כולה: **כדדבא**. דאמר אוכלנא משמע כולה אצל לא אוכל אסר עלמו ככדי אכילה: ה"ג **הא סו ל"ל הא קמ"ל חיוצא הוא דליכא הא שצועה איסא וכי משכחא רווחא חיילא כדדבא דאמר רבא שאם נשאל כו': הא סו ל"ל** שצועה שלישית ל"ל משצועה שניה אשמועינן דאין שצועה חלה על השצועה: **הא קמ"ל כו'**. להכי נקט למנינא דאשמועינן חיוצא הוא דליכא אשצועות אחרונות הא שצועות הם ולא ינאלו לבטלה ואם ינאלו מקום יחולו והכי דמי כדדבא שאם נשאל לחכם על הראשונה עלתה שניה תחתיה לימא שככר משום שצועה שניה (א) על השלשית לפי שהכסם עוקר הנדר שפירש קרבן. לתגלחתו ונשאל לחכם על הראשונה עלתה לו שניה במנין שמנה לשם ראשונה ואינו צריך לשמור עוד מזירות שניה והקרבן שהפריש מציא עליה כדמפרש טעמא לקמן [כת]. מי גרס לשניה שלא תחול תחלה להיות

מנין הראשון שלה ראשונה היתה מעכבתה והרי אינה לראשונה כשילקה ועקרה בשאלה זו ונמנא המנין למפרע של שניה. ה"ג גבי שצועות מי הוא גורם לשניה שלא תחול ראשונה היתה גורמת לה והרי אינה שעקרה בשאלה ונמנאמת שניה חלה למפרע: **הכי השאם הסם**. נודר שתי מזירות מזירות מיהא איתא אפי' לא נשאל על הראשונה לא יתנה מזירות שניה מפיו לבטלה דהא כי מני לראשונה צעי למימני לשניה וכיון דדבר העומד להיות הוא כשימצא מקום הרי מנא מקום למפרע ע"י שאילה לחול מיום ראשון לפיכך מנין עולה לה: **הכא**. גבי שצועות אי לאו שאלה מי הוה קיימא שניה לחול כלל הכא איכא למימר כשייתה שניה מפיו יתנה לבטלה ולא לחול עד עולמית ואף כשיצא המקום שהרי ככר בטלה: **נשאל עליה**. והותר לו זית הנשאר וצאכילתו לא עבר (א):

אפי'

אמר

ובא נשבע אח"כ שלא יאכל ככר זו. חלה השבועה אפקעתה. דייקין אמתני דקתני דאי משכחת רווחא חיילא למאי הלכתא לכדדבא דאמר נשאל על הראשונה ובטלה חלה לסיועי מהא דתני מי שנזר שתי מזירות ומנה את הראשונה כו'. ודחינן הכי השתא התם גבי מזירות איתנהו תרווייהו וכי שלים ראשונה חיילא שניה הכא ככר ואכלה אם נשתהיר ממנה בזית נשאל עליה. אכלה כולה אינו נשאל עליה. ומקשינן

מסורת הש"ס

- ↑ [לעיל כו.]. (ב) הש"ל מ"ו, (ג) לעיל ג: כא. [מתמוד ג:].
- ↑ [לקמן כט:]. (ד) מדרים ית. סט., (ו) שם ח: ית.
- ↑ מוספתא דגזיר פ"ב [ע"ש], (ז) בדפויי דלילי, (ח) [נזיר ה:].

הגהות הב"ח

- ↑ רש"י ד"ה למה וכו' ליתני הכי שצועה שלא אוכל: (א) ד"ה הא וכו' על השמים חלה השלשית ככלל ומיתב על נמנמן: (ג) ד"ה נשאל וכו' עבר למפרע הס"ד: (ד) תוס' ד"ה הא כו' למיתני אינה אלא:

מוסף רש"י

עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. בדיקן שהלכך לפוט ככלאם שכתוב זו (בבבא מציעא כג) לא מתקורם צשור ובחמור ופרט זו יחדיו, שלא תאמר אסור למרוש צשור לבדו ובחמור ומיתב על נמנמן: ואמרו קלל לבדו, ואביו ואמנו קלל דקפא דריש ליה ר' יונתן בלאו הן המתקין לרבות את המקלל לאחר מיתה (מתהדרין סו. ובבב"א שם פה: וב"מ צה.). שבערה שלא אוכל ככר זו כו'. דהא נשבע תלת זימני שלא יאכל אותו ככר (תמודה ג.) אינו חייב אלא אחת. כדחמינן דאין שצועה חלה על שצועה (שם) דכיון דשבע שצועה ראשונה הוא לה שצועה שניה לקיים את המנא ומנן במתניתין דפטור (לעיל בא. ובבב"א שם פה: דלעיל כו.). זו היא שבערת ככדי. דקאמר קרל לבטל בשפמים להרע או להטיב וגו' וזו היא שצועת בטוי שמוציא בשפמיו שלא יאכל אותו ככר, אצל לא גזיל מירי לחבירה, אצל שצועת העדות ושצועת הפקדון מציא על הזיון כשגגה אשם (תמודה ג.) שאם נשאל על הראשונה, שאל לפני חכם ושאל על שצועה ראשונה והסיר, עלתה לו שניה תחתיה. שאם עבר חייב משום שצועה שניה (בבב"א שם פה: דנדרים יח.). והפריש עליה קרבן. וקודם שהפרישו נשאל על מזירות ראשונה שככר נזר ואחריו ליה שצטעות נזר ושאל לגזיר הדיק נזר אותם שלמים (שם יח.). עלתה לו. אותה מזירות שככר נזר בשניה שעדיין חייב המקריב הקרבן על מזירות השניה בזום שהשלם מזירות ראשונה (שם).

עו א מיי פ"ד מהל' שבוטת הל' י ופ"ו הל' ז ופ"ג מהל' מדרים הלכה ז סתם לאהין רמא טוש"ע י"ד קי רלט טע"י יג וס"י רלט טע"ף וז וטע"ף כא: עב ב מיי פ"א מהל' שבוטת הל' ג:

עב ג מיי שם הל' ז: פ ד מיי שם פ"ד הל' ט י סתם שם טוש"ע י"ד קי רלט טע"ף י:

פא ה מיי שם טוש"ע שם סע"ף יד וטע"ף טו:

פב ו מיי שם פ"ו הל' ח סתם שם טוש"ע שם קי רלט טע"י כה וקי רלט טע"ף יג:

פג ז מיי פ"ג מהל' מזירות הלכה י:

רבינו חננאל

פ"ה שהיה ברין שהיה חייב בדבר ר' יהודה בן בתירה כו'. שפיר קאמרו ליה רבנן דשבוטת מצוה לא תעשה בטול מצוה כקיום מצוה. דבביטול מצוה אם נשבע לבטל ולא ביטל פטור. ואם נשבע לקיים ולא קיים לדבריה חייב ואמר להו ר' יהודה בן בתירה והלא הנשבע להרע לאחרים פטור. אבל להטיב לאחרים חייב ודביה קרא אע"ג דליתא בלהעז איתא לשבועה אם נשבע שלא איטיב לפלוני חייב הכא ליתא אם לא אקיים את המצוה שנשבעת שלא לקיים המצוה הנה נשבע שפטור ולא תמצא שחייב: **ירושלמי** שבוטות אין בהן כרת. מפילה אין בה כרת. על דעת ר' יוחנן דאמר שבוטת שלא אוכל מצה אסור לוכל מצה בלילי הפסח. שבוטת שלא אוכל מצה בלילי הפסח לוקא וואוכל מצה. וכן הושבע שלא לישב בצל אסור לישב בצל סוכה אבל הושבע שלא לישב בצל סוכה לוקא ויושב בסוכה דמצוה: ת"ר בספרי דבי רב מין ושכר יודי לעשות יין מצוה כיון רשות. וגרסינן בתחלת גזיר מאי היא קדושתא ואבדלתא הרי מושבע עליה מזה מיני. אלא כי הא דאמר רבא שבוטת שאשתה וחדו ואמר הריני מזיר אחיא גזירות וחלה אשבוטתו: (וישב בסוכה) [ירושלמי] אזהרה לשבוטת הרשות מנין לא יחל דבריו לא יעשה דבריו חולין: **בותני'** שבוטת שלא אוכל ככר זו שבוטת שלא אוכלנא שבוטת שלא אוכלנא ואלתה. וזו היא שבוטת ביטוי שחייבין על זדונה מכוח ועל שגגתה קרבן עולה ויורד. ואוקימנא אם נשבע שלא אוכלנא והדר נשבע שלא יאכל ככר זו חייב שחוס כדדבא דאמר שבוטת שלא אוכל זו אפילו אכל בזית ממנה חייב. ואם נשבע אח"כ שלא אוכלנא ככר פטשה שבוטתו הראשונה ככולה ואין שבוטת חלה על אינו חייב אלא אחת השניה תחתיה. ואותין השבוטת השניה בלא

מסורת הש"ס

(א) גדרים ח: ית. מוספתא דמיר פ"ב [ע"ש], (ב) מכות כג., (ג) [מכובות עד:], (ד) [במדבר ו], (ה) [דברים כה], (ו) [ויקרא ה], (ז) רש"ל פי' לענין קרבן, (ח) בדפויי הגויס' שזעמו וכו"ה הריעב"ן,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר כו' וכפי שיטה זו יש לפרש כל הסוגיא:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו. עיין משנות מהרשדים חלק י"ד סי' רמא:

אפי' כל שהוא. שיר נמי מעכב שלא עבר על שבועתו וראוי לשאלה:

מינו דמהניא שאלה כו'. דהא כי אכליה לכזית קמא עדיון כל יומים שזה אסורין עליו ומהניא להו שאלה וכיון דנשאל וקיי"ל^א חכם עוקר נדר

מעיקרו ואשתכח דלא הויה שם שבועה כלל הלכך כזית קמא אשתכח

דלא באיסורא אכליה:
ואחר כך נשאל

על הראשונה. אלמא שע"ג דאולא לה

כולה נשאל עליה: **שלא גתא**. פתח

ההל מועד את ראש נזרו כדכתיב ו':

דב' אליעזר. במסכת נזירות (דף סג.):

תגלתם מערבא. לשמות יין וליטמא

למתים הלכך הוי שויר:
א"ר אשי

נזירות קא רמיס כו'. לעולם משעבר

על שבועתו לא חזיא לשאלה ולא

מהניא לה שאלה. ודקשיא לן נזירות לאו

קושיא היא: **מי גרס לשניה שלא פחול**.

כלומר מי גרס לן לומר שהימים

המנוים לא לשניה נמנו אלא לראשונה

דמימא אזלא לה ראשונה ותקשי לן

ראשונה היתה גורמת לן לומר כן:

ואינה. והרי גלה החכם לן שחרטתו

של זה חרטתו ועקר את הראשונה

מעיקרא וגמלא מנין המנוי של שניה

נמנה וכולה ראשונה אכתי הוה קיימא

כשנשאל. אבל ככר שנשבע עליה

ואכלה על כן כרקח עבר לה שבועתו

ושזז אין לה שאלה: ה"ג **אמימר אמר**

אפי' אכלה כולה נשאל עליה דאי

בשוגג מחוסר קרבן ואי במזיד מחוסר

מלקוח אבל כפסוהו על העמוד לא:

מחוסר קרבן. וקרבן הוה ליה שויר

וכן מלקות למזיד אבל כפתוהו ללקות

שזז אין כאן שויר שהרי הוא כאלו

לוקח ככר כדשמואל: **הכס רץ**. ונתצוה

במוקסא זו ואיכא ונקלה אחיך^א כיון שנקלה הרי הוא אחיך (מכות דף כג.):

אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו. נמשאת האחת איסור

והאחת תנאי זו שנשבע עליה הוי איסור וזו שיתלה בה הוי תנאי.

ואשמועינן רבא דכל שבועה שנשבע על תנאי ותלה דבר בחבירו אין

איסור השבועה חל עליו בשעת שבועה אלא בשעת מעשה הראשון

הלכך ההיא שעמא שעת שבועה היא ואם באותה שעה זוכר את

שבועתו קרינן ביה האדם בשבועה^א וחלה עליו שבועה להתחייב קרבן

על השוגג בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון ובלבד

שתהא שגגה^א באכילת האיסור ומלקות על המזיד ובלבד שתהא

התראה באכילת האיסור ואם כבר שכח שבועתו בשעת מעשה ראשון

לא קרינן ביה האדם בשבועה ואין השבועה חלה עליו לא לקרבן ולא

למלקות ומיייתין ליה סייעמא לקמן [ע"ב] ממתימתין דנדרים: **אבל אם**

הראשונה כו'. ההיא דתנאי קרי ראשונה שכך היתה סדר שבועתו אם

אוכל זו לא אוכל זו. והאי דנקט אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי

עבד איפכא לא חיילא דודאי חיילא ומתחייב למפרע אלא משום דבעי

למימר ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב קרבן ודוקא דהך שניה

דאיסור הוא דהויא לה שגגה באכילת איסור דאי בתנאי לא מיייתי

קרבן על אכילת האיסור למפרע שהיתה מוזד ובהיתר שעדיין לא

נאסרה עליו ואע"פ שהוא שוגג בשעת אכילה אחרונה שהוא עובר

בה על השבועה למפרע שגגה באיסור בעינן: **אבל אם הראשונה**

בשוגג ושניה במזיד פטור. בשעת אכילה ראשונה כבר שכח^א בשבועתו

וכשאכל האיסור היה זכור את שבועתו ועבר עליה במזיד פטור

ממלקות ואפי' בהתראה לפי שלא חלה שבועה עליו שהרי בשעת אכילה

ראשונה שהיתה שבועה ראויה לחול כבר שכוח היה ולא קרינא ביה

האדם בשבועה וכל שכן מקרבן שאין קרבן על המזיד: **ראשונה במזיד**

ושניה בשוגג חייב. כשאכל התנאי ראשון היה זכור את שבועתו ואכלו

במזיד ובהיתר גמור שהרי לא עליו נשבע והיא אכילה ראשונה במזיד

וכשאכל בשניה את האיסור אכלו בהעלם שבועה חייב קרבן והאיל

ובאכילה ראשונה זכור הוא את שבועתו ויודע שבאכילה זו אוסר עליו

את השניה האדם בשבועה קרינא ביה וחלה עליו שבועה וכשאכל

שניה שוגג הרי עבר על שבועתו שוגג וחייב קרבן: **ספיסן בשוגג**

פטור. בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון פטור

כדפרישית שהרי באכילה ראשונה היתה שבועה ראויה לחול ובאותה

שעה היה שכוח ולא חלה עליו השבועה לאסור את השניה עליו:

שחיתן

תחלה במזיד האיסור ואח"כ התנאי בשוגג חייב דלא בעינן שגגה באכילת האיסור אלא שישגוג בשעה שעובר על השבועה ונריך לדחוק לפירושו

הא דקאמר זו בודון עזמה ושגגת חזרתה כו' פטור דהיינו טעמא דפטור על הראשונה אף על גב דהיינו ראשונה במזיד ושניה בשוגג כגון

שאכלה בזדון עזמה לגמרי שהיה דעתו לאכול באותה שעה גם התנאי דלאו שז ממידעתו הוא אי נמי כשאוכל השניה בזדון עזמה

ובשגגת חזרתה אע"פ שאוכל בהיתר דעלה דידה לא חיילא השבועה מיירי כגון שאינו יודע שיהא פטור עליה לפי שלא היה

אדם בשבועה ולשון זדון עזמה משמע מתכוון לאכול באיסור אף על פי שאוכל התנאי הלכך לאו שז ממידעתו הוא ודומק:

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

כה.

אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו. מה שפירש

בקונטרס אין שבועה חלה אלא בשעת מעשה הראשון הלכך

ההיא שעמא שעת שבועה היא ואם באותה שעה זוכר את שבועתו

קרינא ביה האדם בשבועה וחלה עליה שבועה להתחייב קרבן על השוגג

בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל

האיסור ראשון ובלבד שתהא שגגה

באכילת האיסור זה הפי' מנומגס

דבאכילת איסור ראשון לא משכחת

חיוב קרבן דאי אכלו בשוגג לא קרינא

ביה האדם בשבועה ולא חלה עליו

שבועה ואי אכלו במזיד הא בעינן שגגה

באכילת האיסור לפירוש הקונטרס ואי

אפשר ליישבו אלא בדומק דמשכחת

לה כגון שבשעה שאוכל איסור ראשון

לא שכח שבועתו והוי האדם בשבועה

אבל בשוגג הוא שאינו יודע שזה

הככר שנשבע עליו ואע"פ שמומר

לאוכלו תשוב שגגה הואיל ובלגונו לא

היה אוכלו לפי שמתאוה לאכול של

תנאי או בשום ענין שזריך לאוכלו

כגון שנשבע לאוכלו או שמסתכן עליו

וכל זה דומק ומה שפי' נמי בסמוך

גבי אכל את ראשון כו' האי דנקט

אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי

עבד איפכא לא חיילא דודאי חיילא

ומתחייב למפרע אינו ר"ל איפכא

מבבא דקאי בה דהיינו שאכל איסור

תחלה בשוגג ממש ששכח שבועתו

דאי"כ לא חיילא כלל דלא הוי האדם

בשבועה ולא בעי נמי למימר שאכל

איסור במזיד לגמרי תחלה דאין כאן

שגגה בשעת אכילת איסור ואין נ"ל

כלל שהיה הקונטרס ר"ל דמתחייב

למפרע מלקות דאין סברא שיתחייב מלקות כיון שאח"כ אכל התנאי

בשוגג ועוד דלפירוש ר"ת אדרבה חייב קרבן באכל איסור תחלה

במזיד ותנאי בשוגג אלא ר"ל כדפרישית שאכל איסור ראשון וזכור את

השבועה אבל אינו יודע שזהו הככר שנשבע עליו ושזז מלמאי בתוס'

רבינו אלחנן שכחב שהסופרים טעו וכך ראו ליהיות לאו משום דאי

עבד איפכא חיילא דודאי לא חיילא שכמו שזאת אינה חלה ופטור

אף אותה אינה חלה וכן תבזז בפירושים אחרים מרש"י ועל מה שפי'

בקונט' בין שאכל איסור ראשון תבזז שלא היה יכול להבין ועוד

דומק לפי' הקונטרס דגבי שגגת עזמה חזון חזרתה בסמוך נריך

לפרש דחייב לא קאי אלא אשניה ומשמע דקאי אחרוייהו וגרלה

לפרש דלא מיפטור משום אדם בשבועה אלא על התנאי לחודיה

כשאוכלו בשוגג בין בתחלה בין בסוף אבל על האיסור לא חיישינן

דבשעת אכילת התנאי הוא דחיילא השבועה עליה הלכך בעינן שלא

יהא אנוס בה ואותה של תנאי קרי ראשונה כדפי' בקונט' והא דקאמר

ראשונה בשוגג ושניה במזיד פטור לאו דוקא נקט הכי דה"ה שניה

במזיד תחלה כדפרישית דלא חיילא שבועה עליה כלל כיון שאכל של

תנאי בשוגג והא דקאמר נמי ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב

לאו דוקא ראשונה במזיד תחלה דה"ה שניה בשוגג תחלה ואח"כ

ראשונה במזיד ובלבד שלא יהא זכור בשעה שאכל הראשונה במזיד

שכבר אכל השניה שאם היה זכור אי"כ לאו שז ממידעתו הוא שהרי

במזיד הביא עצמו לנדי איסור אי נמי אפי' זכור חשיב שז ממידעתו

הוא דחמיר ליה לאינוש טפי אכילת האיסור מן התנאי דקאמר בריש

פ"ב דנדרים (ד' טו). כי לא וזיר בתנאי אבל באיסוריה מזהיר וכפי

(ה) השיטה זו יש לפרש הסוגיא וכן משמע מתוך פירוש ר"ח דחיילות

השבועה תלוי באכילת התנאי אלא דקרי לאיסור ראשונה וגרס

איפכא ראשונה בשוגג ושניה במזיד חייב ראשונה במזיד ושניה

בשוגג פטור וקרי לאיסור ראשונה לפי שמזכירה תחלה לא אוכל זו

אם אוכל זו והא דנקט שחיתן בשוגג לא אינטריך אלא משום דבעי

למיתני שחיתן במזיד והא דנקט לבסוף אכליה לתנאיה והדר אכליה

לאיסוריה ותחלה נקט בלשון ראשונה ושניה לא דק בלישניה ור"ת

מפרש כפי' הקונט' דבאכילת מעשה הראשון תלוי חיילות השבועה

ובין של תנאי ובין של איסור אם אוכלה תחלה בשוגג לא קרינא

ביה האדם בשבועה אלא שמפרש ר"ת דאותה שאוכל תחלה קרי

ראשון בין של תנאי בין של איסור ושל בסוף קרי שניה והשתא אחי

שפיר הא דנריך לפרש אכליה לאיסור והדר אכליה לתנאי וכשאכל

הא דקאמר זו בודון עזמה ושגגת חזרתה כו' פטור דהיינו טעמא דפטור על הראשונה אף על גב דהיינו ראשונה במזיד ושניה בשוגג כגון

שאכלה בזדון עזמה לגמרי שהיה דעתו לאכול באותה שעה גם התנאי דלאו שז ממידעתו הוא אי נמי כשאוכל השניה בזדון עזמה

ובשגגת חזרתה אע"פ שאוכל בהיתר דידה לא חיילא השבועה מיירי כגון שאינו יודע שיהא פטור עליה לפי שלא היה

אדם בשבועה ולשון זדון עזמה משמע מתכוון לאכול באיסור אף על פי שאוכל התנאי הלכך לאו שז ממידעתו הוא ודומק:

כסס

פר א ב מיי פ"ג מהל'
מזרות הל' י:

פה ג מיי פ"ו מהל'
שבועות הל' יח [ש"ע]

י"ד סי רח סעי' ה':

פו ד מיי פ"ו מהל'
סנהדרין הלכה ו:

פז ה מיי פ"ו מהל'
שבועות הל' יח:

פח ו מיי שם פ"ד הל'
טז וגירסתו חייב ועיין

בכ"מ סגנו שם טוש"ע י"ד

פס ז מיי שם הל' ח

וגירסתו פטור ועיין

בכ"מ סגנו שם טוש"ע

שם:

צ ח מיי שם:

רבינו הגנאל

עליה ופריק איבעי חימא כשנשבע שלא אוכל כבר זו ואע"ג דכיון דאכל כזית ממנה עבר בשבועתו אמרי מגו דמהניא שאלה למשרא ליה כזית בתרא מהניא נמי לכזית קמא למפטרי למפרע: איבעי חימא כשנשבע שלא אוכלנה ולא מחייב עד דאכיל לה כולה מיהו אי שירי ממנה כזית חשוב לאתשולי עליה ואי לא לא: ואקשינן וכי אם אכלה כולה אינו נשאל עליה והא גבי נזירות דמנה הראשונה ושלמה והפריש עליה קרבן וקתני נשאל על הראשונה עלתה השניה בראשונה. ודחי' בשלא כיפר דכיון דלא כיפר עדיין לא השלימה והתניא כיפר כו'. ופריק רב אשי נזירות קא רמיז עלה דשבועה מי גרס לשניה שלא תחול במקום הראשונה הלא הראשונה שהיא בחוקת נזירות כיון שבטלה נמצאת מנינא לשניה: אמימר אמר אפי' אכלה כולה כיון דמחוסר מעשה נשאל עליה מגו דמהניא שאלה למלקות לפטור אם היה מוזד מהניא נמי אכלה בשוגג לקרבן אבל כפתוהו על העמוד אינו נשאל עליה כדשמואל דאמר כפתוהו על העמוד ורץ מביד פטור. והא שנייה דאמימר לענין כפתוהו ליתא ולא דמיא לדשמואל דהתם רץ ונפטור בדינו אחרי כפייתה ודמי כמו שלקה. אבל האי לא רץ ועמוד להלקות ויש לו להשאל עד שילקה וקמייתא דאמימר איתא ושמעתא דבתרא ברורה היא לענין מלקות: אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו (א) ואכל הראשונה בשוגג והשניה במזיד חייב. ראשונה במזיד ושניה בשוגג פטור. שתיהן

^[א] ע' בתוס' כאן דכ"ה אמר פירוש דבני רבנו וגירסתו.

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כה: ע"ש], (ב) [לעיל כ: א], (ג) [למקמן מ.], (ד) [לעיל כה: א], (ה) מדרס כה. [כל הסוגיא ע"ש כמה וכמה שיטות] לקמן לט., (ו) ג"ל דעת המקום וכן איתא לקמן לט., (ז) [עיי' חו"ס לקמן ע"ב ד"ה משום], (ח) מדרס כה., (ט) [לקמן לט. מדרס כה.], (י) חולין ה. [קדושין מ.], (כ) מנחות מג: [מדרס כה.], (ג) [גפי פרש"י לא גרסי] להאי אפן כדכ אלפס איתא וכן איתא בברא"ש בנדרים בפסקיו סוף פ' י' בפר' גר] (מ) בפרש"י דלמנר, (נ) גיר' רש"ל בכל ט', (ס) [ועי' היטב חו"ס לעיל כה. ד"ה מה שאין קן].

תורה אור השלם

1. לא תעשון אתי אֱלֹהִי בַסֵּף וּבַלֹּחֶז וְהָב יָדְכָם תַּעֲשׂוּ לָבָב: שְׂמוֹת כ' יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' להו שבמא זווי: (ב) תוס' ד"ה כשהשביע וכו' היה לו לרש"י:

מוסף רש"י

ואכל תאנים והפריש קרבן. (לגירסת: שבועה שלא אוכל תאנים וחזור שבועה שלא אוכל תאנים וענבים) על שבועה ראשונה שטעם (למאכלים הנדריים ח.). ולא תאכילם אכל ענבים. ולא תאכילם (שם). הוראי אלו. ענבים. שכלל חצי שיעור של שבועה שניה, לפי שהוא נשבע בשבועה שניה על תאנים וענבים ועשאי שכל אכל אלא ענבים לא יטעל אלא חצי שיעור, והייט חצי שבועה, ואין מביא קרבן על חצי שיעור (שם). והדוא שניכר לג' בני אדם, ככנר ידעו שלשה בלחות עמוד שהוא של אפן, הוא דהוא שבעה שוא, דמידי דידעו ביה תלתא בני אדם הוי מופסד (ועי'ל כה.). והדוא מאי טעמא. אמרי ליה הכי דשאל על דעתך לוט משגיגין חותך (נדריים כה.). דלמא איסקונדריה יחיב ליה. סיפספסו שמשחקים בהן וקרא אותן זוזי ובכך רוצה לפטור עצמו מן השבועה דלא לא. איסקונדרי לאו מילתא היא ובהכי לא מייסטר אינש נפשיה ומשום האי טעמא לא הוי אמרינש לו הוי יודע כו' (שם). מושם קניא רבא. דחזי ממש יכב ובעי למיפטר ביהי ובשאר מילי לא עבד אינש דנשבע אדעתא דנפשיה (שם). דמסקי אדעתיהוה עבודת כוכבים. דלי אסיקו לה שמאל לעבודת כוכבים אלוה ופלחו לה ובעי למיפטר ביהי נפשייה דלמרי דפלחי לאלוה (שם). לא. לאו לאסיקי משום האי קאמר הכי דלינהי לא מנא לאסיקי לעבודת כוכבים שמאל אלוה למפטרי נפשייה, אלא ע"ז איקי אלוה מעמיה (שם). ולימא להו קיימור תורה. אס כן תאמי משעת יהוה הכי על דעת המקום ועל דעת, לישבע יתהון דמקיימיתו תורה (שם).

חדא תורה. הוה משעת תורה אמת, שנכתב בלגז (שם). שכל הכופר בה כמורה בכל התורה כולה. דלמאי וכו' משגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו', וילפין באריות (ח. דנעזות כוכבים מיירי (חולין ה.). שקולה מצות ציצית כו'. מדכתיב את כל מצות, ועוד דלילית בגימטריא מ"ר וה' קשרים וכו' מוטיס הרי מרי"ג (מנחות מג.). ולימא להו קיימור כו'. ולא מנא למיעיט מדי (נדריים כה.).

ואכל סאנים. כהעלם שבועה אחרונה והפריש קרבן וחזר ואכל ענבים כהעלם שבועה ראשונה וכיון שהפריש קרבן על התאנים תו לא מליטרפי ענבים כדהיינו לאחיזיבי אשבועתא קמייתא. הכא גמי שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שלא אוכל תשע ואכל תשע ואכל עשרית הויה לה עשרית חצי שיעור: **בתנ"י** **שבועה שלא נעידך**. ביטול מצוה הוא היינו דבר שאי אפשר: **והסניו שבועת שוא**. שהרי נשבע לבטל את המצוה: **גמ'** והוא שניכר. העמוד לשלשה בני אדם הוא דהוי שוא אבל לא ניכר הויה שבועת שקר: **ורבא אמר באומר יאסרו כל פירות שנעולם**. בשבועה עלי אס לא ראימי: **ואסיק ליה שמא גמלא**. העלה לו שם גמל: **כשמשיעין אותו**. גבי שבועת הדיינין תניא ליה המשגיגין את הממוזע שבועה צד": **איסקונדרי**. תמיכות עץ קטנות שמשחקין בהן: **ואסיק לכו שמא זווי**. כינה את שמם מעות: **הסם משום קניא דרבא**. לעולם בחר פומיה אזלינן והא דליטטריך לן למימר לא על דעתך משום דכפומיה י"ש שבועה ברמאות כגון דיהיב ליה קניה ונתן המעות לחוכו והפקידו אכלו ונשבע שהחזיר לו מעותיו ולאחר שבועה יחזור ויטלנו ועודלא הוה קמיה דרבא הכי: **וכן מזינו**. דכתיב (דברים כט) לא אתכם לזכדם לא כשאתם סגורים כאשר בלזככם: **לאו משום דמסקי אדעתיהו עבודם כוכבים**. ומסקו ליה שמא אלוה: **משום דעבודם כוכבים נמי איקרי אלוה**. וכי אולת נמי בחר פומייהו קושטא מדמו לאשתכובעי: **ולמא לכו קיימו תורה**. ושביעם על כן לאו משום דמסקי אדעתיהו עבירות וקרו לכו תורה ומשמעבי אדעתיהו. ומשני חדא תורה אי הוה אמר הכי משמע חדא תורה ואפן אית לן כחבז ובעל פה: **תורם חטאת וסורס אשם**. אי אמר קיימו תורות הוו מסקי אדעתיהו לאשתכובעי אהנך תרתי דליקרו תורות ולא שאר מצות: **המורה עבודם כוכבים כו'**. דכתיב גבי עבודת כוכבים (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה: **שקולה מצוה ליליית ככל המצות**. דכתיב (במדבר טו) וזכרתם את כל מצות ה'. גימטריא שלה שש מצות ושמונה חוטין ותמשה קשרים הרי מ"ג: **ולטעמיה**. דבשעת למימר דהאי מ"ג דלמרינן להו לא על דעתמם כי היכי דלא ליסקי אדעתיהו מאי דבעו ומסקי ליה האי שמא: **על דעם המקום ועל דעתו למה לי**. למימר ומסיגי ליה בחד: אלא

תורות תורת חטאת תורת אשם קיימו כל התורה כולה עבודת כוכבים **דאמר מר** **המורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמורה בכל התורה כולה** ולימא להו קיימו מצוה חדא מצוה קיימו מצות תרתי כל המצות כולן מצות ציצית. **דאמר מר** **שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן** ולימא להו קיימו שש מצות ושלוש עשרה מצות ולטעמיה **לימא** להו על דעתי על דעת המקום למה לי

אותם הכתובים בשם המיוחד לרבי יהושע וכן שמות דגזצת בנימין לר' אליעזר: **קיימו מצות**. בפרק ארבעה נדרים (מדרס דף כה.) שני מצות המלך פי' פרשת המלך שדבר זה נוח להם: **במצות ציצית**. הא דשנך עבודת כוכבים דכתיב בה נמי וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה בפרשת שלה לך ואמריו שכל הכופר בה כמורה בכל המורה כולה משום דבלשון בני אדם לא מיקרי כל המצות אלא לילית: **ולטעמיה** **עץ דעת הקב"ה למה** ל"י. הך פירכא לא מסיק בנדרים ואיכא פירכא דמסיק התם ולא מסיק הכא ולא משני נמי התם כי היכי דלא תיהוי הפרה לשבועתייהו אלא משני משה רבינו מילתא דלא טריחא נקט:

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

כמ.

ועומד מיהו הוה מצי לפרושי בנשבע על חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה אבל אי אפשר לומר כן דהך מילתא דרבה איתא בפ"ב דנדרים (ד' פ:) ומוכח כולה סוגיא כמו שכתוב בספרים ולא כג"י הקונטרס ומשמע נמי דאיירי בנשבע שלא יאכל שניהם מכל אחד שיעור שלם דמפרש טעמא מגו דחיללא שבועה אענבים חיללא נמי אתאנים ואי בחצי שיעור בזה אין שיך מגו דלא הוי כלל מושבע ועומד ואיך לחלק ע"כ צין הך להאי דנ' וי' דהתם איכא איסור שבועה וכלל י' וכל ט' שאכל מהנך עשר קאי באיסור שבועה אבל הכא לא היה איסור שבועה בתחלה כלל על ענבים ושיך כאן מגו וה"ה נמי אי אמר שבועה שלא אוכל ט' אלו וחזר ואמר שבועה שלא אוכל עשר דחיללא שבועה שניה על דימגו: **אם לא ראיתי גמל פורח**. תימה דהכא קמני גמל פורח ולא קמני כעולי מנרים וצפרק ארבעה נדרים (מדרס ד' כד): גבי נדר הבאי תני עולי מנרים ולא קמני גמל פורח: **באומר יאסרו כל פירות שבעולם** **עלי אם לא ראיתי כו'**.

פירוש בנשבעה וצפרק ארבעה נדרי' (סס) גרס ליה כהיא והיינו שבועת שוא לפי שאי אפשר לו לעמוד באיסור בכל פירות שנעולם (ס) ואר"ת דנבדר לא חיללא כה"ג אס אסר כל פירות שנעולם עליו בקונס אס יעשה כדבר זה כיון שאי אפשר לו לקיים או אס אסר כל פירות שנעולם עליו בלא שום תנאי דשבועת שוא מזינו שאסר הכתוב אבל נדרי שוא לא מזינו ורציה דפ"י ארבעה נדרים (סס) תני שבועות הבאי אסורין נדרי הבאי מותרין והיינו משום דהבאי הוי משום שוא אבל קשיא מפ"ב דנדרים (ד' טו). דפרקיך גבי קונס עיני בשניה ואי דלא יהיב שיעורא למלתא מי שצקינן ליה עד דעבר באיסור בל יחל והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מכין אותו וישן לאלתר אלמא גבי נדרים נמי מיילי כשאיין יכול לקיים ועובר לאלתר ונדרי הבאי דשרו לא הוו טעמא לפי שאסר עצמו במה שאינו יכול לקיים דאפי' יכול לקיים שלא אסר עליו אלא חד פירא שרי בנדרי הבאי וטעמא לפי שאין דעתו לומר ממש כקורת בית הבד אלא מה שהוא טרוף (מאד קריב) לגבו ומשונה משאר מצות קורא קורת בית הבד וחיל גדול מאד שראה קרא עולי מנרים ואינו אומר כן אלא להחזיק ולאמת דצריז וגבי שבועה החמירו משום דכתיב לא ינקה והא דתני בתוספתא כשם שנדרי הבאי מותרין כן שבועת הבאי מותרין היינו מדלוריימתא: **בשהשביע משה את ישראל**. קלת קשה מה היתה מועלת השבועה כמו שהיה ירא שיעבדו עבודת כוכבים כמו כן היה(י) לירא פן יעצרו השבועה:

דעבודת כוכבים איקרי אלוה. אפילו זמירו שם המיוחד

האמר' בסוף שבועת העדות (לקמן ד' לה:) השמות האמורות בזמירה חול אפי'

(תראה) [ת"י] כשמשביעין אותו אומר לו הוי יודע שלא על מה שבעדתך אנו משביעין אותך. אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד. מאי לא משום דאמר' דלמא סקונדרי יהב ליה ואסיק להו זוזי וכי קא מישתבע אדעתיה קא מישתבע. ורחינן משום קניא דרבא כמפורש בנדרים. ת"ש וכן מצינו כשהשביע

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז (א) חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז

קד א מיי פ"ד מהל' שבועות הל' טו סמג לאון רמא: קה ב מיי פ"א מהל' שבועות הל' ד סמג לאון רמא רמא טושיע י"ד פ' רלו ס"ד:

קו ג מיי פ"ה מהל' שבועות הל' כא סמג שם טושיע שם סעף ה:

קז ד מיי שם פ"ה הל' ו ופ"ה הל' יד והל' טו סמג שם:

קה ה מיי שם פ"ה הל' י טו סמג שם טושיע י"ד פ' רמא סעף טו:

קכ ו מיי שם הל' י: קי ז מיי שם הל' כב סמג שם טושיע י"ד פ' רלו סעף ד):

קיא ח מיי פ"ב מהל' שבועות הל' טו ופ"א הל' יח סמג עשין קכ טושיע ח"מ פ' פו סעף כ:

קיב ט מיי פ"ב מהל' שבועת כוכבים הל' ד ופ"ל מהלכות שבת הל' טו:

קיג י מיי פ"ג מהל' לעיל הל' י:

רבינו חננאל

תאנים והפריש קרבן וחזר ואכל ענבים לחודייהו הויא להו ענבים חצי שיעור ואין מביא קרבן על חצי שיעור. הכא גמי (כיון) [בגוץ] שאמר שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבעה שלא אוכל עשר ותשע ואכל תשע והפריש קרבן וחזר ואכל העשרית הויה לה עשרית חצי שיעור ואין מביאין קרבן על חצי שיעור: ירושלמי בעי חיפא (מרב) [מבדקיניה] הוי לפניו חמש ככרי ואמר שבעה (שאוכל) [שלא אוכל] ככר זו [וחזון] ואמר ב' אלו. וחזר ואמר שלש אלו. וחזר ואמר ארבע אלו. וחזר ואמר חמש אלו ואכל הראשונה. א"ל אין חייב עליה אלא תאית כשיון שהוכרי עליה שבועה נאסרה עליו ונעשית לו כנבלה מיכן ואילך נעשה כמחול על האסורין. ואין שבעות חלות על האסורין. חזר חיפא ובדיקה הוי לפניו ה' ככרות ואמר שבעה שלא אוכל אלו ה' ככרות וחזר ואמר אלו ה' וחזר ואמר אלו ה' ושנים וחזר ואמר זו א"ל חייב על כל אחת ואחת. אילו מי שנשבע שלא יאכל ה' ואכל ד' שמא אינו פטור לפיכך שבועה חלה על כל אחת ואחת: **בתנ"י** שבועת שוא חייבין על זדונה מכוח ועל שגגתה פטור כו'. אמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם: ירושלמי בשם ר' יוחנן אמרו. הירדע לשנים שבעות שוא. הירדע לג' שבעות שקר: נשבע על דבר שאי אפשר כו'. אבי אוקמה באומר שבעה שראיתי גמל פורח באויר (א). ואקשנין דלמא ציפרא רבא חזא ואסיק שמיה גמל ועל מה (שבעתה) [שבעיתון] נשבע. הלא

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז

הוא חסר כאלן אוקימתא דרבא ושעמט כ"י מן בלויז עד בלויז